

УДК 330.101

Цал-Цалко Ю.С., д.е.н., проф.
Луканьов І.В., д.е.н., проф.
Житомирський державний технологічний університет

СТРАТЕГІЧНЕ УПРАВЛІННЯ РОЗМІЩЕННЯМ ІНВЕСТИЦІЙ В ОСНОВНІ ЗАСОБИ ЗА ВИДАМИ ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Проведено аналіз стану і розвитку основних засобів лісового господарства та пов'язаних з ним послуг. Запропоновано інструменти для здійснення стратегічного управління у сфері основних засобів

Постановка проблеми. Світовий досвід і вітчизняна практика показують, що тільки підприємства, яким вдалося стабілізувати свій стан у сфері основних засобів можна вважати суб'єктами привабливої і ефективної діяльності.

Управління основними засобами покликане забезпечити формування інвестицій і розміщення інновацій в об'єкти засобів праці, які здатні підтримати чи відтворити конкуренто-спроможність підприємства, поліпшити його фінансовий стан. В кожний конкретний момент часу необхідно визначати і ліквідувати розрив між досягнутою величиною ефективності формування та використання основних засобів і теоретично можливим її рівнем щодо об'єктів, які забезпечують діяльність господарюючої системи.

Необхідно зазначити, що навіть в умовах кризи саме доступні за можливостями інвестування і швидко окупні інноваційні об'єкти основних засобів повинні становити ядро антикризового управління, що дозволить підприємству не просто вижити за рахунок економії витрат, але й налагодити випуск нової продукції, яка може продаватися і приносити постійні грошові потоки. Із позиції системного підходу інноваційні інвестиції в основні засоби забезпечують перехід із швидко дорожчаючих на більш дешеві покупні ресурси, на постійній основі і без скорочення виробництва економити на електроенергії, паливі, матеріалах за рахунок освоєння енерго- і ресурсозберігаючих технологій.

Водночас, досить часто керівники підприємств і дотепер не розуміють, що додаткові можливості для розвитку ділової активності забезпечують тільки інноваційні об'єкти основних засобів. Внутрішні зміни повинні відповідати змінам у зовнішньому середовищі. Якщо в процесі змін у підприємства, зрештою, з'явилися гроші, то необхідно не припиняти внутрішні реформи, а продовжувати конструювання бізнес-системи суб'єкта господарювання на інноваційних об'єктах основних засобів. Лише опанування концептуальними основами економічного діагностування стану і розвитку потенціалу основних засобів може забезпечити сталий процес господарювання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемами відтворення основних засобів підприємств та його стратегічного управління присвячено чимало праць як зарубіжних, так і вітчизняних вчених економістів [4; 5].

Разом з тим, результати їх досліджень акцентовані на окремих аспектах теоретико-методологічних проблем побудови економічних механізмів управління основними засобами. Водночас, проблема має свою специфіку за окремими видами діяльності, і у зв'язку з цим виникає необхідність у комплексному дослідженні напрямів стратегічного управління в сфері формування основних засобів на основі діагностики їх фактичного стану і розвитку.

Мета дослідження полягає в обґрунтуванні механізмів оцінки стану і розвитку основних засобів за окремими

видами економічної діяльності та у визначенні інструментів для забезпечення інвестиційно-інноваційної моделі формування засобів праці і прийняття управлінських рішень щодо функціонування сталої ділової активності господарюючих суб'єктів.

Обґрунтування результатів дослідження здійснювалось за даними підприємств лісового господарства та пов'язаних з ним послуг.

Викладення основного матеріалу.

Оцінку стану управління основними засобами з використанням оприлюднених показників [1; 2] за розрахунками авторів поданих в табл. 1-6 можна здійснювати шляхом аналізу наступних механізмів:

- розміщення інвестицій в об'єкти основних засобів за динамікою;
- характеристики придатності об'єктів основних засобів;
- формування основних засобів великими і середніми, бюджетними та малими підприємствами;
- визначення вартості об'єктів основних засобів;
- розроблення амортизаційної політики;
- еластичності руху об'єктів основних засобів щодо введення в дію нових та їх ліквідації;
- структурних зрушень основних засобів за їх групами в динаміці.

До підприємств сфери “Лісове господарство та пов'язані з ним послуги” відносяться: лісозаготівлі, одержання

продукції лісового господарства, послуги з лісництва, захист лісу від пожежі, боротьба з шкідниками та хворобами лісу.

Основні засоби лісового господарства забезпечують виконання пріоритетних завдань самовідновлення лісу, раціонального використання ресурсного потенціалу галузі і розвитку лісової промисловості. Для цього найперше потрібно створити належну інфраструктуру, що дасть змогу застосовувати новітні, економічно вигідні й економічно безпечні технології лісництва і лісокористування. Провідна роль тут належить ефективному розміщенню інвестицій в інноваційні об'єкти основних засобів. Державі вкрай необхідна поліпшена структура об'єктів довготривалого використання, яка відкриве доступ до значних запасів деревини, дасть можливість ефективно охороняти ліс, вчасно ліквідувати пожежі, вітровали, вогнища шкідників і деревинних хвороб, тобто вести планомірне і рентабельне господарювання [3]. До того ж за новою інфраструктурою в лісові рекреаційно привабливі масиви прийде туристичний та оздоровчий бізнес. А отже, досі депресивні лісові регіони почнуть соціально й економічно розвиватися.

Визначальною складовою оцінки управління основними засобами є аналітичне дослідження розвитку їх в динаміці (табл. 1).

Таблиця 1. Діагностика динаміки інвестицій в основні засоби лісового господарства та пов'язаних з ним послуг*

(на 31.12 звітного року, млн. грн.)

Регіони (області)	Роки			Оцінка зміни		середньо- річний темп
	2004	2005	2006	2006 рік в порівнянні з 2004 роком		
				+ -	%	
1	2	3	4	5	6	7
АР Крим	12,6	12,9	14,5	1,9	15,1	1,073
Вінницька	43,9	38,7	43,3	-0,6	-1,4	0,993
Волинська	35,6	38,8	46,7	11,1	31,2	1,145
Дніпропетровська	15,8	16,5	19,3	3,5	22,2	1,105
Донецька	11,2	13,1	14,8	3,6	32,1	1,150
Житомирська	146,8	127,4	138,3	-8,5	-5,8	0,971
Закарпатська	66,2	66,9	67,2	1,0	1,5	1,008
Запорізька	14,4	14,2	15,3	0,9	6,3	1,031
Івано-Франківська	55,2	76,4	80,7	25,5	46,2	1,209

Продовження табл. 1

1	2	3	4	5	6	7
Київська	105,3	111,8	121,9	16,6	15,8	1,076
Кіровоградська	15,6	14,8	18,1	2,5	16,0	1,077
Луганська	22,1	23,1	26,3	4,2	19,0	1,091
Львівська	68,5	77,6	84,4	15,9	23,2	1,110
Миколаївська	8,7	10,2	12,6	3,9	44,8	1,203
Одеська	19,6	17,6	19,7	0,1	0,5	1,003
Полтавська	20,9	23,6	26,2	5,3	25,4	1,120
Рівненська	68,2	74,4	84,1	15,9	23,3	1,110
Сумська	51,3	54,2	63,9	12,6	24,6	1,116
Тернопільська	21,4	23,5	24,1	2,7	12,6	1,061
Харківська	28,0	31,6	34,2	6,2	22,1	1,105
Херсонська	18,2	17,5	18,8	0,6	3,3	1,016
Хмельницька	44,2	46,5	51,0	6,8	15,4	1,074
Черкаська	28,4	32,4	39,0	10,6	37,3	1,172
Чернівецька	35,5	37,3	42,5	7,0	19,7	1,094
Чернігівська	63,9	71,5	82,0	18,1	28,3	1,133
м. Київ	48,5	39,0	41,2	-7,3	-15,1	0,922
м. Севастополь	5,7	6,7	7,3	1,6	28,1	1,132
Україна	1075,6	1118,2	1237,4	161,8	15,0	1,073
в т.ч. за підприємствами:						
– великі і середні	942,5	974,0	1077,8	135,3	14,4	1,069
– бюджетні	64,5	60,9	67,6	3,1	4,8	1,024
– малі	68,6	83,1	92,0	23,4	34,1	1,158

*Складено і розраховано авторами за матеріалами статистичної звітності [1;2].

Як видно за даними табл. 1, динаміка вартості основних засобів в цілому по Україні і за переважною більшістю регіонів має стабільну тенденцію до збільшення.

Інвестиції розміщені в основних засобах лісового господарства України на 31.12. 2006 року складають 1237,4 млн. грн. і за 2004-2006 роки збільшились на 161,8 млн. грн. або 15,0%. Найбільш позитивні факти щодо зростання основних засобів можна відмітити у Волинській, Івано-Франківській, Чернігівській і Львівській областях. Водночас, у Житомирській і Волинській областях намітилась тенденція зменшення величини розміщення інвестицій в основних засобах лісового господарства.

Однією з важливих умов забезпечення ефективної господарської діяльності є стан основних засобів. Серед показників, які характеризують стан основних засобів на певний момент, головне місце в економічній літературі відводиться рівню їх придатності тобто збереженню. Коефіцієнт (відсоток) придатності відбиває частку вартості

основних засобів, яка ще не зносилася, і, отже, не передана на створені об'єкти діяльності. Ступінь фізичного зносу основних засобів залежить не тільки від режиму їх експлуатації, кількості годин роботи на добу, робочих днів у році та інтенсивності їх використання, а й від показників якості і надійності об'єктів при їх виготовленні.

При оцінці основних засобів виділяють, і моральний знос, що є наслідком науково-технічного прогресу. Основні засоби, що знаходяться в експлуатації і навіть ті які зовсім не функціонували незважаючи на їх фізичну придатність, з економічного боку можуть себе не виправдовувати. За таких умов наявні вартісна оцінки основних засобів і сума нарахованого зносу є величинами дещо умовними, а отже, і коефіцієнт придатності не завжди достатньо точно відбиває ступінь зносу об'єктів. За сумарною по Україні позитивною динамікою придатності основних засобів, їх розвиток щодо якісної характеристики різняться в окремих регіонах, про що свідчать дані табл. 2.

Таблиця 2. Діагностика рівня придатності основних засобів лісового господарства та пов'язаних з ним послуг*

(на 31.12 звітнього року, %)

Регіони (області)	Роки			Оцінка зміни в 2006 році в порівнянні з 2004 роком	Рівень зносу в 2006 році (довідково)
	2004	2005	2006		
АР Крим	53,5	51,9	53,1	-0,4	46,9
Вінницька	48,3	47,3	46,4	-1,9	53,6
Волинська	59,9	59,5	59,5	-0,4	40,5
Дніпропетровська	26,6	34,5	43,5	16,9	56,5
Донецька	49,0	46,6	50,0	1,0	50,0
Житомирська	54,5	56,1	56,8	2,3	43,2
Закарпатська	59,7	57,2	54,3	-5,4	45,7
Запорізька	37,8	34,5	41,2	3,4	58,8
Івано-Франківська	62,2	50,3	50,9	-11,3	49,1
Київська	50,4	60,9	58,9	8,5	41,1
Кіровоградська	46,8	50,0	46,4	-0,4	53,6
Луганська	39,4	37,2	39,9	0,5	60,1
Львівська	56,1	54,9	52,1	-4,0	47,9
Миколаївська	48,1	45,1	52,4	4,3	47,6
Одеська	38,7	38,1	42,1	3,4	57,9
Полтавська	47,7	50,0	52,3	4,6	47,7
Рівненська	55,0	55,4	55,5	0,5	44,5
Сумська	50,9	48,2	49,9	-1,0	50,1
Тернопільська	47,7	48,1	47,3	-0,4	52,7
Харківська	50,1	48,4	48,8	-1,3	51,2
Херсонська	52,0	43,4	48,4	-3,6	51,6
Хмельницька	43,3	43,0	44,5	1,2	55,5
Черкаська	46,5	51,5	49,7	3,2	50,3
Чернівецька	44,5	45,3	47,1	2,6	52,9
Чернігівська	52,5	51,0	52,4	-0,1	47,6
м. Київ	31,1	19,7	22,6	-8,5	77,4
м. Севастополь	54,2	52,2	50,7	-3,5	49,3
Україна	50,6	50,6	51,0	0,4	49,0
в т.ч. за підприємствами:					
– великі і середні	50,1	49,8	50,4	0,3	49,6
– бюджетні	39,2	45,5	45,3	6,1	54,7
– малі	66,5	62,8	62,1	-4,4	47,9

*Складено і розраховано авторами за матеріалами статистичної звітності [1;2].

В 14 регіонах України (табл. 2) замість нормального розширення виробничих потужностей, їх оновлення, підтримки в робочому стані відбувається зменшення рівня придатності основних засобів. При цьому в 15 регіонах основні засоби підприємств спрацьовані більше ніж на 50%, найбільше в Луганській області 60,1, Запорізькій – 58,8 і Одеській – 57,9.

Для діагностики ефективності використання основних засобів, уточнення і упорядкування амортизаційної політики,

формування витрат і фінансових результатів, визначення вартості майна господарюючих систем і національного багатства необхідна достовірна оцінка об'єктів (табл. 3). При цьому ліквідується різномасштабність цін, що забезпечує можливість розкрити правильне співвідношення обсягів об'єктів основних засобів, які надійшли в різні періоди.

Таблиця 3. Діагностика стану та достовірності оцінки основних засобів в лісовому господарстві та пов'язаних з ним послуг*

Регіони	Рівень індексації (переоцінки)		Основні засоби на які повністю нараховано амортизацію			
	роки		2006		оцінка зміни в 2006 році в порівнянні з 2005 роком	
	2005	2006	млн. грн.	%	млн. грн.	% в структурі
АР Крим	100,4	101,6	2,2	15,2	0,5	1,8
Вінницька	100,1	100,0	6,7	15,5	-0,1	0,6
Волинська	100,0	100,0	2,7	5,8	0,3	-0,4
Дніпропетровська	103,3	101,2	3,1	16,1	-1,6	-13,3
Донецька	100,0	100,0	1,4	9,5	0,2	-0,9
Житомирська	100,8	101,8	5,5	4,0	-3,6	-1,6
Закарпатська	99,5	100,1	2,2	3,3	0,5	0,8
Запорізька	103,7	102,9	1,8	11,8	0,0	-0,6
Івано-Франківська	100,0	118,1	3,6	4,5	0,2	-1,2
Київська	100,2	100,1	8,5	7,0	0,1	-0,5
Кіровоградська	100,1	100,0	0,5	2,8	-0,7	-4,6
Луганська	100,0	100,0	5,0	19,0	1,4	3,4
Львівська	100,1	101,6	7,9	9,4	0,9	-0,1
Миколаївська	98,3	100,0	1,5	11,9	0,2	-2,4
Одеська	100,3	100,0	5,3	26,9	-0,7	-2,4
Полтавська	100,7	100,0	3,0	11,5	0,5	1,3
Рівненська	100,0	100,1	3,1	3,7	-2,6	-4,0
Сумська	101,1	100,0	0,6	0,9	-1,1	-2,2
Тернопільська	100,0	100,0	1,5	6,2	-0,5	-2,3
Харківська	100,3	100,6	3,9	11,4	0,5	0,1
Херсонська	102,0	100,0	3,2	17,0	-0,7	-4,2
Хмельницька	100,2	100,0	4,7	9,2	-0,5	-2,1
Черкаська	102,1	101,6	5,7	14,6	0,9	-0,3
Чернівецька	100,0	100,0	6,0	14,1	-0,2	-2,1
Чернігівська	101,5	100,4	4,9	6,0	1,0	0,3
м. Київ	105,4	100,0	0,2	0,5	0,1	0,3
м. Севастополь	107,6	100,0	0,5	6,8	-0,4	-6,6
Україна	100,7	101,6	95,2	7,7	-5,4	-1,0
в т.ч. за підприємствами:						
– великі і середні	100,8	101,8	81,0	7,5	-5,0	-1,3
– бюджетні	100,9	100,2	13,6	20,1	-0,9	-3,7
– малі	100,0	100,1	0,6	0,7	0,5	0,6

*Складено і розраховано авторами за матеріалами статистичної звітності [1;2].

Висока питома вага основних засобів які використовуються після повністю нарахованої амортизації свідчить про технологічну відсталість підприємств лісового господарства. В цілому по Україні частка повністю зношених об'єктів становить 7,7%, а в Одеській області 26,9, Луганській – 19,0, Херсонській 17,0. За умови, що повністю зношені основні засоби використовуються в процесі виробництва, доцільно було б забезпечити їх достовірну оцінку через використання механізмів індексації і переоцінки. Проте, незважаючи на існування

таких показників щодо оцінки об'єктів, у 2005 році вартість основних засобів лісового господарства була збільшена за рахунок індексації (переоцінки) лише на 0,7% а у 2006 році – 1,6 %, при річних індексах інфляції, відповідно, 10,3 і 11,6 %.

У процесі господарської діяльності основні засоби зношуються і поступово втрачають свою вартість, яку переносять на витрати, щодо створених об'єктів господарюючими системами. Економічно розвинуті країни широко використовують політику прискореної амортизації основних

засобів. Це обумовлено високими темпами морального зносу в результаті науково-технічного прогресу, інфляції, намаганням власників знизити розміри податків. Амортизаційні відрахування є важливим джерелом власних інвестицій.

Водночас, наявні в Україні інфляційні процеси при відсутності належної індексації основних засобів, використання в господарській діяльності повністю зношених, за даними умовних математичних розрахунків, об'єктів,

створюють умови які не забезпечують вірогідність основного показника характеристики основних засобів – їх вартості.

Характерною рисою амортизаційної політики лісового господарства є дуже низькі норми амортизації, великі розрахункові терміни використання об'єктів і незначні обсяги створюваних інвестиційних ресурсів через амортизаційні відрахування, про що свідчать дані табл. 4.

Таблиця 4. Діагностика амортизаційної політики підприємств лісового господарства та пов'язаних з ним послуг*

Регіони (області)	Роки				Оцінка зміни	
	2005		2006			
	норма амортизації, %	термін придат- ності, років	норма амортизації	термін придатності, років	норм амортизації	термінів придат- ності, років
1	2	3	4	5	6	7
АР Крим	2,7	37,0	3,4	29,0	0,7	-8,0
Вінницька	4,7	21,3	4,8	20,6	0,1	-0,7
Волинська	5,8	17,2	6,4	15,6	0,6	-1,7
Дніпропетровська	2,4	41,7	2,6	38,6	0,2	-3,1
Донецька	3,8	26,3	3,4	29,6	-0,4	3,3
Житомирська	5,4	18,5	6,1	16,5	0,7	-2,1
Закарпатська	5,3	18,9	6,3	16,0	1,0	-2,9
Запорізька	2,5	40,0	3,3	30,6	0,8	-9,4
Івано-Франківська	5,4	18,5	5,6	17,9	0,2	-0,6
Київська	6,8	14,7	7,1	14,2	0,3	-0,5
Кіровоградська	4,0	25,0	6,6	15,1	2,6	-9,9
Луганська	4,3	23,3	4,2	23,9	-0,1	0,7
Львівська	5,6	17,9	5,8	17,2	0,2	-0,6
Миколаївська	4,1	24,4	5,6	18,0	1,5	-6,4
Одеська	4,7	21,3	5,1	19,7	0,4	-1,6
Полтавська	5,8	17,2	6,9	14,6	1,1	-2,7
Рівненська	5,6	17,9	6,1	16,5	0,5	-1,4
Сумська	8,6	11,6	8,8	11,4	0,2	-0,2
Тернопільська	5,3	18,9	5,0	20,1	-0,3	1,2
Харківська	6,1	16,4	5,8	17,1	-0,3	0,7
Херсонська	4,2	23,8	3,2	31,3	-1,0	7,5
Хмельницька	6,4	15,6	6,5	15,5	0,1	-0,2
Черкаська	7,0	14,3	6,7	15,0	-0,3	0,7
Чернівецька	7,1	14,1	7,5	13,3	0,4	-0,8
Чернігівська	6,1	16,4	6,3	15,8	0,2	-0,6
м. Київ	2,9	34,5	1,9	51,5	-1,0	17,0
м. Севастополь	9,8	10,2	4,1	24,3	-5,7	14,1
Україна	5,6	17,9	5,9	16,9	0,3	-1,0
в т.ч. за підприємствами:						
– великі і середні	5,7	17,5	6,1	16,4	0,4	-1,1
– бюджетні	4,4	22,7	3,6	27,8	-0,8	5,1
– малі	5,9	16,9	6,0	16,7	0,1	-0,2

*Складено і розраховано авторами за матеріалами статистичної звітності [1;2].

Як видно з табл. 4 в амортизаційній політиці регіонів мають місце дві тенденції. По-перше в цілому по Україні та в 19 регіонах у 2006 році в порівнянні з 2005 роком річні норми амортизації змінились у бік збільшення. По-друге, щоб накопичити необхідні для повного оновлення (заміни) основних засобів кошти діючі підприємства України повинні відпрацювати в середньому 16,9 років, а наприклад, в Дніпропетровській області 38,6 років. Але за цей час і кошти знеціняться, і підприємства припинять своє існування.

Важливими показниками оцінки якості динаміки основних засобів є коефіцієнти їх оновлення і ліквідації. Коефіцієнт оновлення визначають як частку від ділення вартості нових основних засобів, які надійшли за звітний період, на їх повну вартість на кінець цього періоду. Коефіцієнт ліквідації – як відношення вартості ліквідованих за звітний період основних засобів до їх вартості на початок періоду.

Таблиця 5. Оцінка формування основних засобів лісового господарства та пов'язаних з ним послуг*

(на 31.12. звітного року, %)

Регіони	Введення в дію нових		Ліквідовано		Оцінка зміни	
	2005	2006	2005	2006	введених в дію нових	ліквідованих
АР Крим	1,6	4,1	1,2	0,0	2,6	-1,2
Вінницька	6,7	7,6	1,4	1,6	0,9	0,2
Волинська	10,1	9,9	2,8	1,3	-0,2	-1,5
Дніпропетровська	2,4	11,9	1,8	1,2	9,5	-0,6
Донецька	1,5	5,4	0,6	0,8	3,9	0,2
Житомирська	10,5	6,4	1,7	1,6	-4,2	-0,1
Закарпатська	3,6	3,1	1,0	1,0	-0,5	0,0
Запорізька	2,1	9,2	0,2	2,8	7,0	2,6
Івано-Франківська	5,9	3,6	1,8	1,4	-2,3	-0,4
Київська	11,0	7,1	2,6	3,0	-3,9	0,4
Кіровоградська	6,1	12,2	2,7	2,7	6,1	0,0
Луганська	3,5	9,9	0,8	0,4	6,4	-0,4
Львівська	7,3	10,5	2,8	6,7	3,2	3,9
Миколаївська	4,9	15,1	2,6	1,0	10,2	-1,6
Одеська	2,8	9,1	1,4	1,7	6,3	0,3
Полтавська	6,8	14,9	3,9	3,4	8,1	-0,5
Рівненська	7,8	8,7	1,6	1,1	0,9	-0,5
Сумська	9,4	15,3	3,2	3,5	5,9	0,3
Тернопільська	6,8	6,2	1,4	3,4	-0,6	2,0
Харківська	10,1	9,6	3,4	2,8	-0,5	-0,6
Херсонська	2,3	8,0	0,9	4,6	5,7	3,7
Хмельницька	4,5	7,5	2,0	1,9	2,9	-0,1
Черкаська	9,9	10,0	2,5	4,3	0,1	1,8
Чернівецька	7,0	13,2	2,6	2,1	6,2	-0,5
Чернігівська	8,4	10,1	1,5	1,7	1,7	0,2
м. Київ	2,3	1,5	0,3	0,3	-0,9	0,0
м. Севастополь	16,4	6,8	0,2	0,0	-9,6	-0,2
Україна	7,3	8,3	1,9	2,3	1,0	0,4
в т.ч. за підприємствами:						
– великі і середні	8,4	9,0	2,0	2,5	0,6	0,5
– бюджетні	3,4	8,2	1,5	2,1	4,8	0,6
– малі	1,5	1,2	0,1	0,1	-0,3	0,0

*Складено і розраховано авторами за матеріалами статистичної звітності [1;2].

Аналіз свідчить (табл. 5), що у 2006 році в лісовому господарстві мало місце збільшення обсягів та інтенсивності введення в дію нових об'єктів основних засобів при одночасній активізації процесів їх ліквідації. Найбільш оптимістично виглядає ситуація в сфері відтворювальних процесів у Сумській, Миколаївській і Полтавській областях. Загалом же, оцінюючи регіональні величини абсолютних і відносних показників відтворювальних процесів, слід сказати що вони не достатні. Такий висновок зумовлений

надто великим терміном, за який в лісовому господарстві може відбутися повна заміна основних засобів. В середньому по Україні, виходячи з досягнутих показників у 2006 році цей термін становить 12 років.

Для здійснення діяльності господарюючої системи формують надзвичайно різноманітний склад об'єктів основних засобів, які різняться своєю матеріальною, натуральною формою та виробничим призначенням (табл. 6).

Таблиця 6. Діагностика структури основних засобів в лісовому господарстві за класифікаційними групами бухгалтерського обліку*

(на 31.12 звітнього року)

Групи основних засобів	Роки				Відхилення		
	2005		2006		+,-	%	пунктів в структурі
	млн. грн.	%	млн. грн.	%			
Земельні ділянки	2,0	0,1	2,1	0,1	0,1	5,0	0,0
Будинки, споруди та передавальні пристрої	762,4	50,7	787,9	50,1	25,5	3,3	-0,6
Машини та обладнання	381,5	25,4	397,6	25,3	16,1	4,2	-0,1
Транспортні засоби	223,6	14,9	242,1	15,4	18,5	8,3	0,5
Інструменти, прилади, інвентар (меблі)	40,3	2,7	42,9	2,7	2,6	6,5	0,0
Робоча і продуктивна худоба	3,4	0,2	3,3	0,2	-0,1	-2,9	0,0
Багаторічні насадження	1,0	0,1	2,3	0,2	1,3	130,0	0,1
Інші основні засоби	55,3	3,7	57,6	3,7	2,3	4,2	0,0
Малоцінні необоротні матеріальні активи	29,5	2,0	32,1	2,1	2,6	8,8	0,1
Інші необоротні матеріальні активи	3,1	0,2	3,6	0,2	0,5	16,1	0,0

*Складено і розраховано авторами за матеріалами статистичної звітності, без вартості основних засобів суб'єктів малого підприємництва[1;2].

Для лісового господарства характерна висока питома вага пасивних об'єктів (будинків, споруд та передавальних пристроїв), які у 2006 році в порівнянні з 2005 роком дещо зменшилися при збільшенні транспортних засобів.

Аналіз розміщення інвестицій в основні засоби підприємств лісового господарства щодо класифікаційних ознак великих, середніх, малих і бюджетних господарюючих систем дозволяє зробити висновок про найбільш ефективне управління інвестуванням на малих підприємствах. У свою чергу в бюджетних організаціях та установах лісового господарства управління

основними засобами не відповідає загальним тенденціям розвитку інвестиційної діяльності на великих, середніх і малих підприємствах.

Таким чином, проведений аналіз стану розміщення інвестицій в основні засоби лісового господарства, свідчить про необхідність вирішення цілого комплексу проблем управлінського характеру. Система стратегічного управління повинна забезпечити:

– створення умов для активізації інноваційних інвестиційних процесів щодо нарощування темпів збільшення основних засобів в лісовому господарстві та поліпшення їх придатності;

– безперервну інвентаризацію вартості основних засобів, щодо її відповідності ринковим цінам за допомогою інструментів індексації, переоцінки та оцінки повністю зношених об'єктів;

– формування достатньої величини грошових потоків амортизаційних відрахувань, що дозволить підвищити рівень інвестування відтворення основних засобів;

– розроблення програми капітальних вкладень для поліпшення показників оновлення і ліквідації основних засобів та приведення їх у відповідність із розвитком науки і техніки;

– структурні зрушення щодо окремих об'єктів і груп основних засобів які характеризуються інтенсивністю і активністю їх участі в технологічному процесі.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Узагальнюючи вищесказане можна зробити висновок, що в лісовому господарстві України відсутня ефективна система стратегічного управління розміщенням інвестицій в основні засоби. В останні роки для лісового господарства регіонів характерні:

– невисока інноваційно-інвестиційна активність в сфері формування основних засобів, особливо в бюджетному секторі економіки;

– перевантаження господарської діяльності зношеними об'єктами, особливо в сфері державної власності;

– низькі норми амортизації;

– недостатні темпи оновлення об'єктів основних засобів;

– занижені показники первісної та залишкової (балансової) вартості основних засобів;

– висока питома вага пасивної частини основних засобів.

Ці висновки і обґрунтовані за допомогою проведеного аналізу пропозиції становлять напрями побудови системи стратегічного управління розміщенням інвестицій в

основних засобах лісового господарства. З цією метою в подальших дослідженнях слід приділити увагу питанням ефективного використання окремих економічних інструментів для прийняття стратегічних управлінських рішень в сфері формування основних засобів лісового господарства регіонів.

Список використаної літератури:

1. Основні засоби України у 2005 році. Статистичний бюлетень. – К.: Державний комітет статистики України, 2006. – 369 с.

2. Основні засоби України у 2006 році. Статистичний бюлетень. – К.: Державний комітет статистики України, 2007. – 302 с.

3. *Ісаченко Л.* Дорогою через ліс // Урядовий кур'єр. – 12.06.2008. – № 107.

4. *Червова Л., Назарчук М.* Порівняльний аналіз динаміки інвестицій в економіку України // Економіка України. – 2007. – № 3. – С. 32-41.

5. *Борисенко З.Н.* Амортизационная политика. – К.: Наукова думка, 1993. – 134 с.

ЦАЛ-ЦАЛКО Юзеф Сигізмундович – доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри економіки Житомирського державного технологічного університету

Наукові інтереси:

- потенціал підприємства;
- аналітичні дослідження в економіці.

ЛУКАНЬОВ Іван Васильович – доктор економічних наук, професор кафедри економіки Житомирського державного технологічного університету

Наукові інтереси:

- економіка підприємства;
- аналітичні дослідження в економіці